

5. SOME COMMON WORLD ALPHABETS RENDERED IN NAVLIPI

5.1 DEWANAAGARI (DEVANAGARI) ALPHABET (Used today for the major Indian languages Sanskrit, Hindi, Maraathi and Nepali)

(**LEGEND:** Original Dewanaagari letter given in **blue**. NAVLIPI equivalent in **red**. Letters in (italicized) word examples in **green**.)

VOWELS (स्वर):

Fundamental vowels (शुद्ध, मूल स्वर):

अ a अन्डा <i>andaa</i>	आ aa आम <i>aam</i>	इ i इम्ली <i>imlī</i>	ई ii ईख <i>iikh</i>	उ u उतार <i>utaar</i>	ऊ uu ऊपर <i>uupar</i>
ऋ ṛ ऋषि <i>ṛthi</i> , कृपा <i>kṛpaa</i>	ऌ ḷ लृप <i>lp</i>				

Derivative vowels (संयुक्त, व्युत्पन्न स्वर)**:

ए e एड़ी <i>ḍī</i>	ऐ ee ऐनक <i>eenak</i>	ओ o ओस <i>os</i>	औ o और <i>or</i>
------------------------------	---------------------------------	----------------------------	----------------------------

Diphthongs** (संयुक्त स्वर)**:

ऐ ee, aae ऐनक <i>eenak</i>	औ o, aau और <i>or</i>
--------------------------------------	---------------------------------

(** In the original Sanskrit, these two derivative vowels were most likely articulated as pure derivative vowels, and have degenerated into diphthongs over the millennia, in Sanskrit as well as other Indian languages.)

NASALS AND GLOTTALS (अनुस्वार + विसर्ग)##:

अं ~ अंग (अङ्ग) a~g	अः : नमः nama:
------------------------	-------------------

(## In the original Sanskrit, the visarga (visarga) was most likely articulated as the glottal stop. Today, in Sanskrit as well as other Indian languages, it is pronounced like a soft **ha** (h-sound).)

NON-VOWELS (व्यञ्जन):

articulation position	unaspirated, unvoiced अल्पप्राण, कर्कश	aspirated, unvoiced महाप्राण, कर्कश	unaspirated, voiced अल्पप्राण, मृदु	aspirated, voiced महाप्राण, मृदु	nasal अनुनासिक
velar कंठ्य	क k काम <i>kaam</i>	ख kh_o खोलना <i>kh_oolnaa</i> ; ख. x (fricative) ख्वाब <i>xwaab</i>	ग g गाना <i>gaanaa</i>	घ gh_o घना <i>gh_oanaa</i>	ङ n_o अङ्ग (अंग) <i>an_og (a~g)</i>
palatal तालव्य	च c चिडिया <i>ciḍ.ijaa</i>	छ ch_o छत्रि <i>ch_oatri</i>	ज ʃ जन <i>ʃan</i> ज़ z (fricative) इज़्ज़त <i>izzat</i>	झ ʃh_o झूला <i>ʃh_ouulaa</i>	ञ ŋ जाञ्च (जांच) <i>ʃaanç (ʃaa~c)</i>
Retro-flex मूर्धन्य	ट ʈ टीका <i>ʈiikaa</i>	ठ ʈh_o ठीक <i>ʈh_oiik</i>	ड ḍ डन्डा <i>ḍanḍaa</i> ड़ ḍ. (flap) कड़क <i>kaḍ.ak</i>	ढ ḍh_o ढोलक <i>ḍh_oolak</i> ढ़ ḍh _o . (flap) बढ़िआ <i>baḍh_o.ijaa</i>	ण ɳ बाण <i>baaɳ</i>
dental दन्त्य	त t तन <i>tan</i>	थ th_o थकना <i>th_oaknaa</i>	द d देखो <i>dEkh_oo</i>	ध dh_o धनुष <i>dh_oanuth_o</i>	न n नल <i>nal</i>
bilabial ओष्ठ्य	प p पल <i>pal</i> ,	फ ph_o, ph₈ फल (फल) <i>ph₈al</i>	ब b बोल <i>bol</i>	भ bh_o भालू <i>bh_oaaluu</i>	म m मन <i>man</i> ,

SEMI-VOWELS AND FRICATIVES (अंतस्थ और ऊष्मन)

palatal तालव्य	retroflex, central मूर्धन्य	dental, lateral दन्त्य	bilabial ओष्ठ्य
य j यन्त्र jantrq	र rr राजा rraa]aa	ल l ले lE	व vw विलम्बित vwilambit
श sh _ϕ शुभ sh _ϕ ubh _o a	ष th _ϕ औषधि aauth _ϕ adhi	स s सुख sukh _o a	ह h हाथ haath _o

DEWANAAGARI LETTERS RELEVANT TO MARAATHI (MARATHI):

dental vs. retroflex laterals दन्त्य , मूर्धन्य
ल l लवकर laukar, vs. ळ l पळाइच palaaitsq

अनुनासिक (nasals)
म m माणुस maanus, vs. म्ह mh _o म्हणतो mh _o apto